

JELENTÉS

A KPVDSZ. VÖRÖS METEOR TE.

„DIOGENES”

BARLANGKUTATÓ CSOPORT

1980.

ÉVI MUNKÁJÁRÓL

T A R T A L O M J E G Y Z É K

Összefoglalás az 1980 évi munkákról	1	old.
Szarvaszetetői viznyelő	4	"
Csúnya völgy és barlangjai	5	"
Pénzpataki viznyelőbarlang	6	"
Diós pataki II. sz. és III. sz. barlang	12	"
1980 évi túráink és táboraink jegyzéke	13	"
1981 évi kutatási terv	15	"
In Memoriam Dénes Erika	18	"
Fényképek	19	"
A vízszintmérés adatai	28	"

Csoportunk - mely a KPVDSZ Vörös Meteor TE. Barlangkutató Szakosztályának keretén belül működik - 1980 évi tevékenységének céljául a következő feladatokat tűztük ki:

- a Pénzpataki viznyelő - szifonjának rendszeres vízszintmérése,
 - ben a főpoligon elhelyezése és bemérése,
- továbbjutás a Szarvaszetetői viznyelőben,
- terepbejárás, felderítés befejezése a Csunya völgyben,
- a Diós pataki, II. sz. barlang kráterének mélyítése,
- további bontás a III. sz. barlangban,
- augusztusban bolgár barlangkutatók vendéglátása,
- taglétszám mérsékelt arányú növelése,
- részvétel az MKBT rendezvényein.

Tevékenységformáink között a hétvégi munkatúráknak jutott a legfontosabb szerep. Igyekeztünk kiaknázni az esetenként változó munkarend nyújtotta lehetőségeket. Augusztus hónapban barlangkutató tábort létesítettünk a Kövesvárad-i réten.

Visszatekintve az elmúlt esztendőre, elmondhatjuk hogy alapvető céljainkat sikerült elérni.

- folytattuk a Pénzpataki víznyelő szifonjának vízszintmérését,
- befejeztük a Pénzpataki víznyelő gerincpolicon pontjainak fúrását, fix csavarok becementezését,
- tovább bontottunk a Diósi II. víznyelőbarlangban,
- augusztusban 20 bolgár barlangkutatót láttunk vendégül.

Kutatási Területünk

továbbra is a Rejteki munkásház - Kajla völgy - Hór völgy - Tebe puszta - Balla völgy - Répáshuta - Rejteki munkásház által határolt terület, melyen négy fontosabb objektumot tartunk számon;

- I. Szarvaszetetői víznyelő
- II. A Csunya - völgy és barlangjai
- III. Pénzpataki víznyelőbarlang
- IV. Diós - pataki I.- II. - III. sz. barlangok.

I. Szarvaszetetői viznyelő:

Ebben a barlangban nyári táborunk során dolgoztunk. Járhatóvá tettük a bejáratot, áttereltük a patak vizét, és azon a ponton folytattuk a munkát, ahol a patak vize elhagyja a jelenleg ismert barlangot, s amerre a továbbjutás lehetőségét látjuk. A szűk, keskeny hasadékban lassan ugyan, de eredményese tudjuk tágítani a jelenlegi keresztmetszetet. Sikerült elérni egy kisebb kiöblösödést, ami újabb lendületet adott a további munkához. Mindemellett az új feltárásig még több év kemény munkájára van szükség.

A barlangban - az elmúlt évekhez képest - változást nem tapasztaltunk. Omlás, egyéb belső átrendeződés nyomát nem láttuk; a barlang vizgyűjtő területének flórája, fedettsége, terepviszonyai változatlanok.

II. A Csúnya- völgy és barlangjai:

A terepbejárás, ill. az ehez kapcsolódó felmérési munkák továbbra is csak mérsékelt ütemben folynak, mivel az intenzív munkát akadályozó tűzérségi tevékenység változatlanul tart. Ennek ellenére újabb szakasz bejárásával végeztünk, és most már csupán a felső bejárat környékének megkutatása van hátra.

Ha a gátló tényező intenzitása nem növekszik, a bejárasi - felmérési munkát 1981-ben befejezzük. A következő kutatási ciklusban így kezdetét veheti a fellelt, és arra megfelelőnek mutató barlangok részletes kutatása és járataik feltérképezése.

A völgyben, annak jellegét megváltoztató emberi beavatkozás nyomait nem tapasztaltuk, környezet és tájidegen műtárgy létesítését nem észleltük.

III. Pénzpataki víznyelőbarlang

Kutatási területünk legnagyobb objektuma, és ezért a legtöbb munkatúrát és tábort ide koncentráltuk.

Ebben az évben is rendszeresen regisztráltuk a szifon vízszintjének ingadozását. Kvalitatív értékét a " Nagy Fal " tetejétől számítjuk. Váratlan emelkedést ill. süllyedést egy alkalommal észleltünk, május 24 - 31 között. A rendszeres április - június közötti vízszintemelkedés a tavalyinál magasabb szinten tetőzött, de alatta maradt az eddig mért legmagasabb szintnek. Lefutása eddig nem tapasztalt gyorsaságu volt. Ennek oka egyelőre ismeretlen, mivel hasonló jelenséggel eddig - itt Pénzpatakon - nem találkoztunk.

Az eddigiek során a téli időszakban komoly gondot okozott, hogy a Záporos előtti szakaszon kisebb - nagyobb jégdugó képződött, amely esetenként a lejutást is megakadályozta. A jégképződést az okozta, hogy a beáramló víz a bejárat előtt két ágra szakadt, és egyik ága felülről, sugárszerűen szétterülve érkezett a Záporoshoz. Ennek megszüntetése érdekében a patakmedret - a bejárat előtt - 25 cm.-rel lesüllyesztettük.

E munka eredményeképpen a patak egy ágban ömlik be a barlangba, és csupán a szivárgó vizek lefagyása - ill. ennek eltávolítása - ad kisebb munkát.

Mint mindig, az idén is kulcskérdés az 1979-ben megépített gát mérete és állapota. Tétfontosságú mind a biztonsági követelmények, mind az aktív kutatás szempontjából. / Mivel az elázott barlangász erősen hasonlatos az elázott verébbel, a - melyről pedig jeles ornitológusaink váltig állítják hogy nem akar barlangba menni az istennek sem. / Örömmel konstatáltuk hogy a gát jól bírta a tél, a hóolvadás, és a tavaszi esők viszontagságait, de az is kiderült hogy kicsi. Így aztán gerendahomlokzattal láttuk el, és újabb 30 cm.-rel magasítottuk meg, keresztmetszetének bővítésével egyidejűleg. A gát koronája egyszintre került a domborzat természetes tereplépcsőjével. További magasítását azért sem tervezzük, mivel ez a tereplépcső szolgál a gát - illetve a mögötte lévő víztároló - biztonsági túlfolyólyául. Jelenlegi befogadóképessége kb. 200 - 250 m³, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy - folyamatos szivattyúzással kombinálva - közepes méretű felhőszakadásnál, vagy tartós de " csendes " esőzéseknél még biztonságos.

Mivel azonban előfordul ennél nagyobb csapadékhullás is - mint pl. 1979 VIII. 10.-én -, szükség lenne egy újabb víztárolóra is, mert a jelenlegi gazdaságosan nem bővithető. Az új gát helyét kb. 50 m.-rel feljebb jelöltük ki, talppontja 1 - 1,5 m.-rel van magasabban a jelenleginél. A visszafogható és átmenelhető víz mennyisége így nemcsak a tároló befogadóképességével nő, hanem - az emelőmagasság csökkenése miatt - a szivattyú teljesítménye is növekszik.

Sok - sok év munkájának eredményeképpen 1980-ban befejeztük a leendő térkép alapjának, a gerincpoligonnak kijelölését, az egyes pontok befúrását, a méréshez szükséges csavarok becementezését. Ezzel megnyílt a lehetőség a Pénzpataki víznyelőbarlang főjáratának feltérképezésére, tényleges mélységének meghatározására. Ezt a munkát 1981-ben elkezdjük, és szeretnénk a következő kutatási ciklus végére befejezni, elkészíteni a barlang hiteles térképét.

Amint arról már tavalyi " Jelentés "-ünkben is beszámoltunk, a " Nagy Fal " alatti szakaszon egy hasadékban olyan kitöltést találtunk, amely elütött a barlangban kibukkanó egyéb kitöltésektől. A barlang kitöltéseire ugyanis az összekonglomeráló - dott agyagpalatörmelék a jellemző. Ebben az eltérő mintában - vizuáli vizsgálat alapján - agyagpala csak egészen kismértékben fordul elő.

Helyette az 1 - 2 mm. nagyságrendű kvarc szemcsék dominálnak benne, a kötőanyag pedig finom sóder jellege van. Részletes elemzése még folyamatban van, - bár a felhozott kis mennyiség miatt ez körülményes - de a kvarc jelenléte már a vizsgálat kezdetén bizonyosodott. Tekintettel arra, hogy ez az ásvány a közvetlen környezet felszínén nem található meg, csupán a vizgyűjtő terület felső határán kibúvásokban fordul elő, a lelet jelentősnek tekinthető. Ha előfordulása továbbra is kimutatható lesz, úgy módosíthatja a Pénzpataki víznyelővel kapcsolatos elképzeléseket, és befolyásolhatja a Pénzpataki szifon = karsztvízszint elméletet, amely - véleményünk szerint - korántsem bizonyított. Tapasztalataink alapján úgy véljük, hogy a Pénzpataki szifon nem karsztvízszint.

A barlangban végzett tevékenységünket két területen is kiszélesítettük. A vízszintmérések során esetenként vizmintát vettünk a szifonból.

Elemzése folyamatban van.

A másik - eleddig nem művelt - területnek sajátos története van. Nyári táborunk alatt, - augusztus 16.-án - egy bontási műszak után kifelé igyekezve, a " Jutka kürtő " alatti kisebb - kb. 1,5 dm² felületű - üstök egyikéből akartunk inni. Közelhajtva a vízhez arra figyeltünk fel, hogy a vízből két, kb. 5 - 6 cm. hosszú " valami " nyúlik ki és mozog.

Mikor odébb akartuk vizskálni, hirtelen megmozdult, és akkor derült ki, hogy ez a két ismeretlen " valami " egy zöldesszürke színű, kb. 15 cm. hosszú, teljesen kifejlődött r á k b a n folytatódik. A hatás döbbenetes volt, alig akartunk hinni a szemünknek. Másnap fényképezőgéppel felszerelve indultunk el, hogy a rák, illetve egyéb állatok jelenlétét dokumentálhassuk. Lényegében minden addig észlelt példányt sikerült felkutatni, kivéve a rákot. Feltételezésünk szerint a gát megnyitása után továbbsohródott, és bár minden leszállás alkalmával kerestük, sőt kifejezetten e célból is többször leszálltunk, sajnos nem találtuk meg. A rejtélyt csak fokozza, hogy felszíni előfordulásáról sem a Pénzpataki, sem a répáshutai erdészetek nem tudnak, egyedül a környékbeli vízfolyásokban soha nem észlelték. Ugyanakkor felfigyeltünk néhány érdekes jelenségre. A barlangban több helyen is foltos szalamandrák telepedtek meg. A " Jutka kürtő " - " Gerendás " közötti patakmeder egy szakaszán él kettő példány / az egyik 19 cm, a másik 6,5 cm. hosszú /, közvetlenül a szifonnál pedig négy példány / 3,5 ; 5 ; 6 ; 17 cm. hosszúak /. Ugyancsak a szifonnál 9 db.-ból álló békapopulációt találtunk. / Nagyságuk 3 - 14 cm. közötti / A " Retyi kürtő " - " Gerendás " közötti szakaszon további kettő példányra bukkantunk.

Közvetlenül a " Jutka kürtő " alatti medencében pedig egy előttünk ismeretlen élőlényt - valószínűleg lárvaállapotban lévő izeltlábut - leltünk. Hossza kb. 3,5 - 4 cm. volt, színe fehér / nem áttetsző /, vízben jól úszó, potroha izes szelvényű.

Mindezen állatok barlangba jutására ésszerű és logikus magyarázat a besodródás, de azon azért érdemes elgondolkodni, hogyan jutott le - épségben ! - 13 gerinces a 15 m.-es " Jutka kürtőn ", a nem sokkal kisebb " Retyi kürtőn ", és végül az 50 m.-es " Nagy falon ". Hiszen egyik alja sem vízmedencében végződik, ami jelentősen csökkenthetné a becsapódás - ütközés - energiáját. Egyelőre tisztázatlan hogy ontogenezisük mely szakaszában lettek barlanglakók, valamint az is hogy meddig képesek a barlangi viszonyok között életben maradni. Várható tehát, hogy további kutatási terveinkben ~~nyak~~ nagyobb szerepet kap a Pénz-pataki víznyelő faunájának tanulmányozása.

Természetesen nem mondtunk le továbbjutási szándékunkról sem. Az 1979-ben megvizsgált hasadék alkalmasnak bizonyult a bontásra. A nyári tábor során kb. 0,5 m. szélességben és 1,5 m. hosszan bontottuk ki. A hasadék jelenlegi képe alapján úgy tűnik hogy továbbrasem szűkül, és így a továbbjutás lehetősége reálisnak látszik.

IV. Dióspataki viznyelők:

A II. sz. barlangban a nyári tábor során, ill. hétvégi munkatúrákon dolgoztunk. Ezek során a patakmedret bontottuk, a végpont előtt kb. 10 m.-rel. Azért pont itt, mert 2 éve közvetlenül a végpontnál bontottunk, és ott még 1,2 m. mélyen is agyag-iszap kitöltést találtunk. Nem így a jelenlegi munkahelyen. A legfelső 5 - 10 cm.-es réteget leszámítva, beágyazódott, 5 - 15 dm³ térfogatú köveket távolítottunk el a mederből. A bontás helyén 0,5 m.-rel csökkentettük a talajszintet, és mivel a további munka feltételei adottak, jövőre folytatni fogjuk. A kráter mélyítését viszont nem folytattuk, mivel az ehhez szükséges technikai apparátust nem tudtuk megszerezni.

A III. sz. barlangban eltávolítottuk a behullott törmelékét, ill. a talppont további bontását végeztük. Az állapot itt is biztató, de közeli eredmény nem remélhető. Így a munka jövőre is biztosítva van.

1980 évi túráink és táboraink jegyzéke:

január	4 - 6	Pénzpataki-viznyelő	
	11 - 13	" "	
	26		
február	- 3	" "	téli tábor
	9 - 10	Kiskőhádi-zsomboly	
	11 - 15	Magas Tatra	
	17	Oszoly	
március	1 - 2	Pénzpataki viznyelő	
	6 - 9	Magas Tatra	
	22 - 23	Cserszegtomaji-kútbarlang	
	29 - 30	Pénzpataki-viznyelő	
április	18 - 20	" "	
	26 - 29	" "	
május	1 - 3	Bükk, Mészáros emléktúra	
	16 - 18	Pénzpataki-viznyelő	
	30		
junius	- 1	" "	
	9 - 11	" "	

julius	7 - 11	Pénzpataki-viznyelő
	27	
augusztus	- 3	" " , Kiskőhádi-zsomboly, Béke-bg, Meteor-bg, Vecsembükki - " . / Közös túra bolgár barlangkutatókkal /
	10 - 24	N y á r i t á b o r
szeptember	5 - 7	Pénzpataki-viznyelő
	13 - 14	Bükk; részvétel a 70 éves magyar bar- langkutatók alkalmából szervezett bar- langtúrákon.
	19 - 21	Pénzpataki-viznyelő
	29	
október	- 5	Magas Tatra
	26 - 28	Pénzpataki-viznyelő
november	1 - 15	Cuba! barlangtúrák
december	12 - 14	Pénzpataki-viznyelő

Bzenkívül kisebb létszámmal és hivatalos túrán kívül is többször jártunk a Pénzpataki-viznyelőben, vízszintmérés céljából.

Kutatási tervünk 1981-ben is hagyományos területünkre terjed ki.

Konkrét céljaink:

- bontás és továbbjutás a Szarvaszetetői víz -
velőben,
- a terepbejárás, felderítés befejezése a Csú-
nya völgyben, a dokumentáció elkészítése,
- a Pénzpataki vízvelőben:
 - a vízszintmérés folytatása,
 - a barlang főágának felmérése,
mélységének meghatározása,
 - bontás az eddigi munkahelyen,
 - a barlang faunájának további
tanulmányozása,
- a Diós pataki II. sz. barlang kráterének mé-
lyítése, a patakmeder bontása,
- további bontás a III. sz. barlangban.

E feladatokat hétvégi munkatúrákon, ill. táboraink alatt fogjuk megvalósítani.

Tovább folytatjuk az ország barlangjainak bejárását, megismerését.

Augusztusban külföldi barlangkutatókat látunk vendégül.

Folyamatosan részt veszünk az MKBT által rendezett előadásokon, találkozókön.

Taglétszámunk mérsékelt arányú növelését tervezzük.

M E G K Ö S Z Ö N J Ü K

mindazok segítségét, akik szakmai és technikai tanácsaikkal,
lehetőségeik biztosításával, ill. egyéb módon hozzájárultak
a KPVDSZ Vörös Meteor TE

" D I O G E N E S "

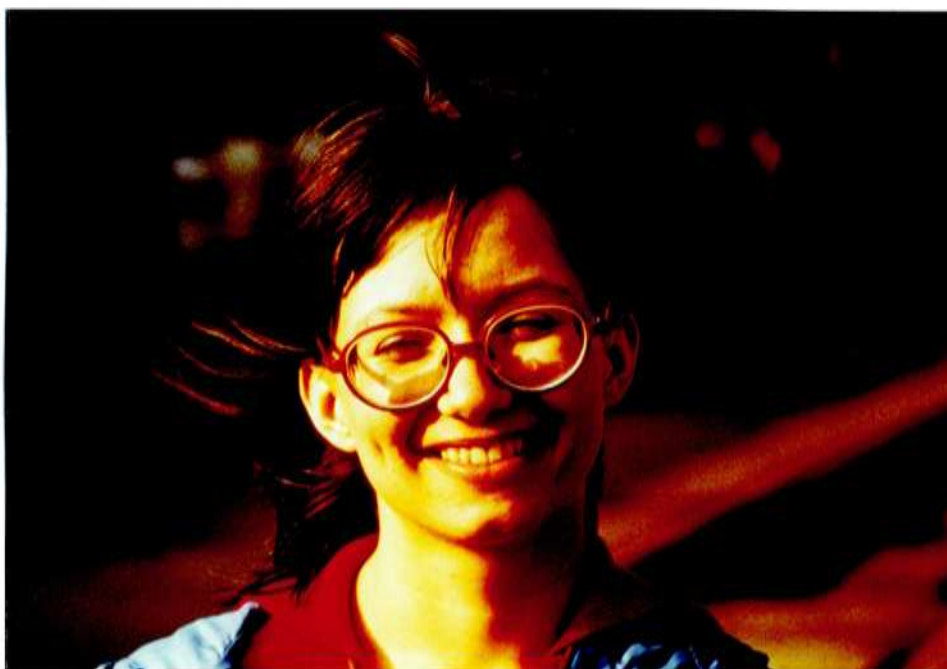
csoportjának 1980 évi eredményes működéséhez.

Budapest, 1980 december

Thieme András
csoportvezető

D É N E S E R I K A

1 9 5 9 - 1 9 8 0

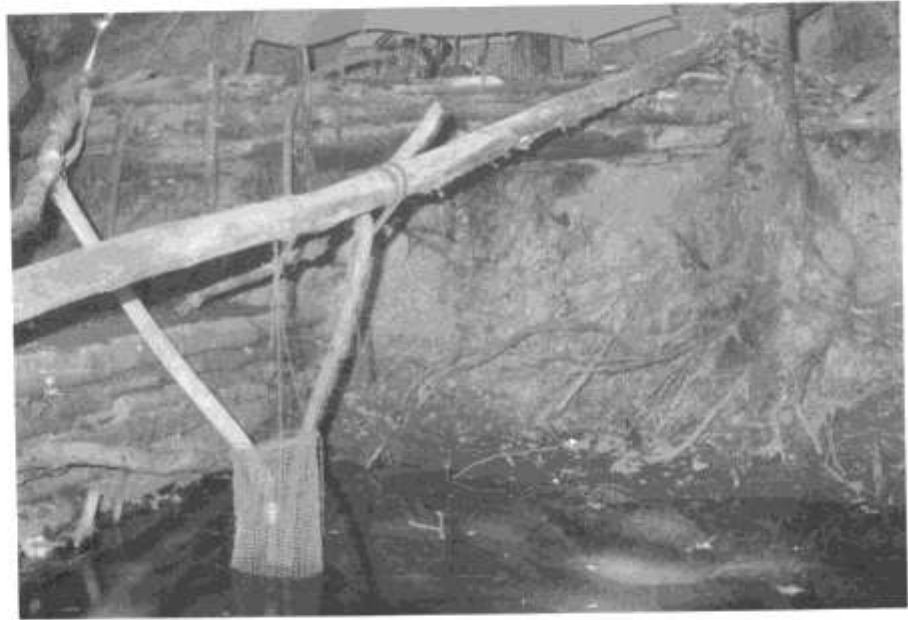

" E G É R K E " 1977 óta volt csoportunk tagja. Lelkesen vett részt túráinkon és táborainkban, örök vidámsága jótékony hatással volt mindenkire. Részt vett a nagyobb vállalkozásokban is - pl. a 79-es SNIEZNA exp.-on -, szívesen vállalta a sokak számára népszerűtlen, de nélkülözhetetlen feladatokat is. Romániai túrára indulva, 1980 április 3.-án gépkocsibaleset következtében vesztette életét. Alakjának emlékét megőrizzük.

F É N Y K É P E K

A
zivattyuállás
zemen , és
zemen kívül.

A gát télen.

...és nyáron

A Pénzpatak völgye, közvetlenül a gát előtt.

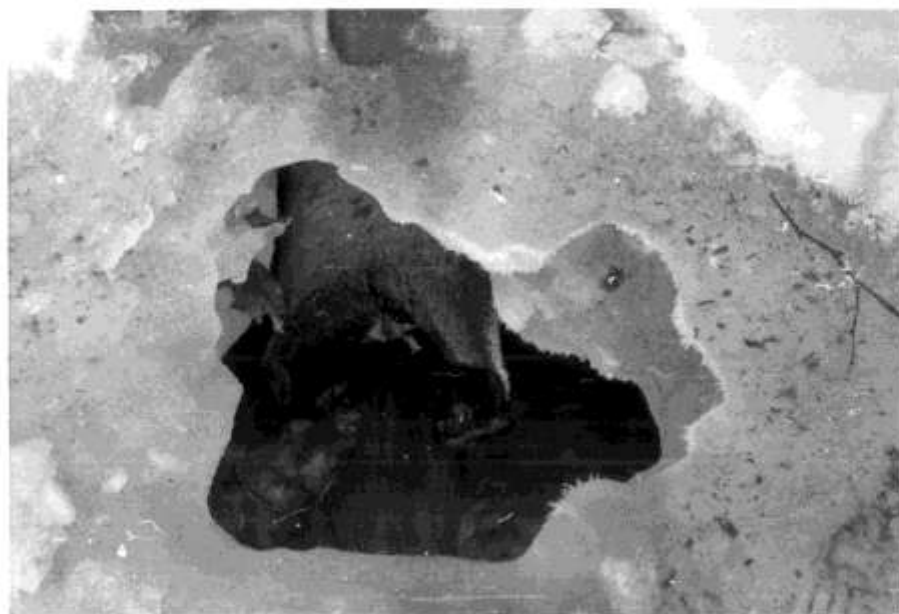
A háttérben látható 3 karó, a felső gát helyét jelzi.

A befagyott patak,
a gát és a víz -
nyelő szája között.

Jégképződmények a barlangban és a gát kifolyójánál.

A lesüllyesztett patakmeder.

A meder feletti fehér sáv mutatja a vízszintsüllyesztés mértékét.

Mérési pont fúrása. / Vámos János /

Járatkitöltés a "Bejá-
rat" - "Jutka kürtő"
közötti szakaszon.

A " Gerendás " előtti
kuszoda bejárata,

.....és vége

A " Retyi kürtő "
bejárata.

Béka a Gerendás
- Retyi kúrtó
közötti szakaszon

A kettő példány szalamandra,
a " Jutka kúrtó " - " Geren-
közötti patakmeder közelében.

Az a bizonyos ismeretlen
lárva a " Jutka kúrtó "
alatt.

A V I Z S Z I N T M É R É S

A D A T A I

A Pénzpataki Viznyelő szifonjának
visszintje 1980 január 1 - december 31 között.

január	1.	-	70,90	m.
	4.	-		nincs adat, a bejárat befagyott
	6.			" "
	11.	-	71,18	m.
	26.	-	70,10	"
	28.	-	70,10	"
	30.	-	69,70	"
február	1.	-	69,60	"
	3.	-	69,30	"
	10.	-	68,90	"
	23.	-	68,30	"
március	1.	-	68,10	"
	15.	-	65,90	"
	29.	-	65,70	"
április	18.	-	61,40	"
	20.	-	61,40	"
	27.	-	59,70	"
	29.	-	59,20	"
május	3.	-	58,10	"
	11.	-	56,40	"
	16.	-	46,90	"
	24.	-	47,20	"
	31.	-	72,60	"
junius	9.	-	69,00	"
	13.	-	70,10	"
	18.	-	70,70	"
	23.	-	71,20	"

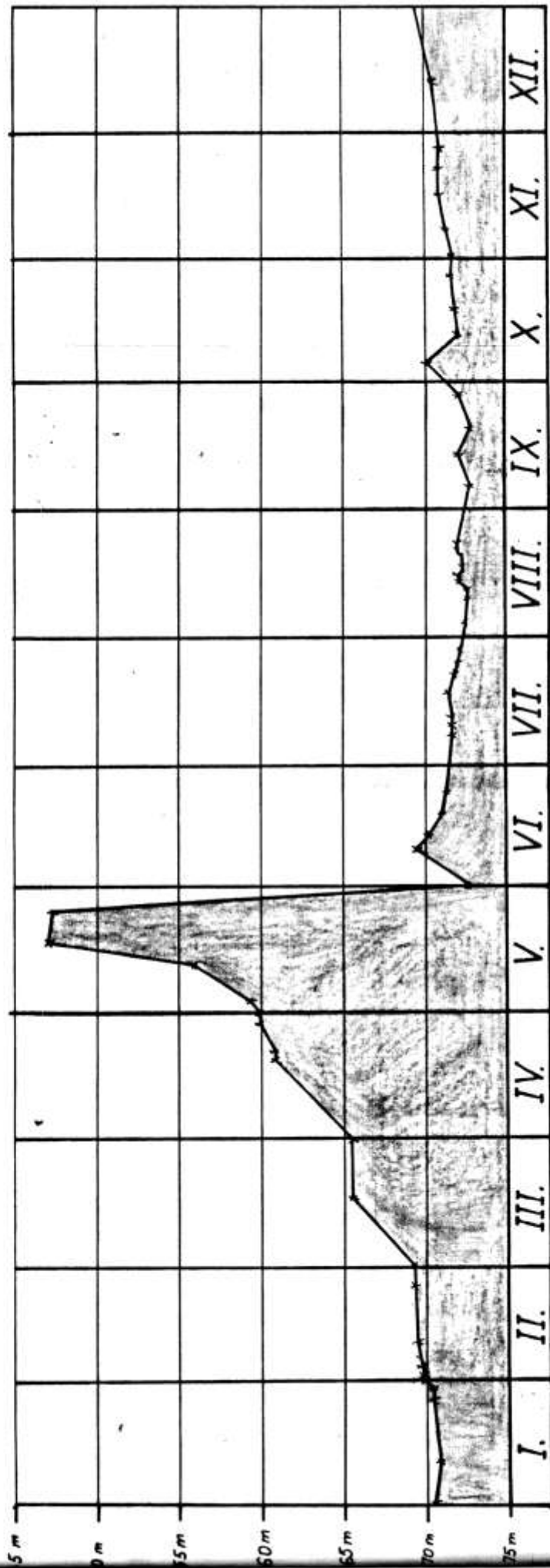
julius	7.	-	71,48	m.
	8.	-	71,45	"
	11.	-	71,50	"
	17.	-	71,65	"
	22.	-	71,75	"
	28.	-	71,98	"
augusztus	3.	-	72,10	"
	10.	-	72,12	"
	12.	-	72,18	"
	14.	-	71,90	"
	16.	-	71,99	"
	18.	-	72,04	"
	20.	-	72,20	"
	22.	-	71,96	"
	24.	-	72,06	"
szeptember	6.	-	72,65	"
	13.	-	71,93	"
	20.	-	72,56	"
	28.	-	72,10	"
október	5.	-	72,00	"
	12.	-	71,90	"
	18.	-	71,75	"
	26.	-	71,38	"
november	1.	-	71,53	"
	7.	-	71,15	"
	16.	-	70,95	"
	22.	-	70,98	"
	29.	-	70,87	"
december	14.	-	70,29	"
	31.	-	69,50	"

A vizelemzés eredménye: a szifonból vett minta V. 28
a patakból vett minta VI. 21

	a szifon mintájában		a patak mintájában	
	mg./ l	%	mg / l	%
Na	14,80	27,00	10,90	15,40
K	1,60	1,72	2,30	1,90
Ca	28,50	59,59	43,00	69,40
Mg	3,40	11,69	5,00	13,29
Fe, NH ₄	nyomokban		-	-
Clorid	19,60	23,13	30,00	27,37
HCO ₃	86,60	59,60	124,40	65,90
SO ₄	20,00	17,43	10,00	6,73
Nitrit	nyomokban		-	-
Összes oldott a.	174,50	100,00	225,60	100,00
Carbonát kem.	3,97		5,71	
Összes kem.	4,77		7,17	
Maradék kem.	0,80		1,46	
Kémhatás	savas		savas	

Az elemzést Barabásné, ill. Tuba Ildikó, a MÁFI munkatársai végezték.

A PÉNZPATAKI VÍZNYELŐ SZIFONJÁNAK VÍZSZINTVÁLTOZÁSAI AZ 1980-as ESZTENDŐBEN

Megjegyzés: A mérések „0” pontja a Nagyfal teteje

VMTE. DIOGENÉSZ CSOP.